

Пан (скорочено)

Кнут Гамсун

Норвегія.

Лейтенант Глан тікає від цивілізації, в д нещирих відносин, що існують у великих містах. Він оселяється у невеличкій хатинці в лісі. Його вірний друга — собака Езоп. Живе тридцятирічний чоловік полюванням — підстрелить птаха або зайця, засмажить та з'їсть, не забувши нагодувати собаку. Але поряд з лісом є селище та садиба. Лейтенант не може уникнути спілкування з людьми. Він знайомиться з багатим торговцем — паном Маком. У Мака є донька — Едварда. На вигляд вона здається підлітком. Висока, струнка. Смагляві довгі руки. Впадає в очі її великий червоний рот на блідому обличчі.

У душі Глана зароджується почуття до цієї дивної дівчини. Вона приходить до його "барлогу" — хатина оздоблена звірячим хустром та пір'ям.

На порохівниці Глана вирізьблена фігура Пана — давньогрецького лісового бога. Це не випадково. У повісті багато йдеться про природу, про її таємниче життя. Глан намагається жити просто та природно. Але пристрасті ще володіють ним. Він закохується в Едварду.

Дівчина запрошує лейтенанта на вечірку. Глан поводить себе дуже незграбно. Він розбив келих. Едварда знущається з нього, кепкує. Це — виклик. Дівчина жадає чогось незвичайного, вона примхлива, їй подобається робити з життя театр. Вона дражнить: то притягує до себе, то відштовхує.

Іноді Глан заходить до пана Мака. Але у товаристві він ніяковіє, згадує, що на нього чекає собака.

Чоловік та дівчина зустрічаються в лісі. Едварда наче розуміє Глана, його спорідненість з деревами та травою, з усім, що живе у природі. Глан немов молиться на кожную квітку, на кожного метелика. Кохання до дівчини підсилює його зв'язок з природою.

Едварда каже, що у Глана погляд "звіриний". Цим поглядом він немов доторкується, пестить. Це притягує дівчину до самотнього мисливця. Але головне для неї — впевнитися у своїй владі: приборкати того звіра, ту вільну природну непокірну істоту, що живе у душі лейтенанта Глана.

Але Едварді скоро набридли ці лісові зустрічі. Вона звикла до них. А її натура кожен день потребує чогось незвичайного. Дівчина провокує Глана на безглузді вчинки.

Ось багато людей зібралося на пікнік. Поверталися на човні. Едварда скинула з ноги черевичок. А Глан підхопив його та й... жбурнув у воду! Навіть сам собі не міг пояснити, чому.

До Едварди часто приходить у гості лікар. Вона з ним кокетує, чим викликає у Глана ревності. Дівчину це тішить. Вона навіть натякає, що кульгавий лікар, який

завжди ходить з палкою, для неї цікавіший, ніж стрункий мужній Глап. Лікар розумний, трохи цинічний. Він намагається дещо втлумачити лейтенантові: мовляв, для Едварди кохання — це щось на зразок змагання. Вона хоче впевнитися у своїй владі над чоловіком.

Глан немов збожеволів. Він прийшов до свого лісового гнізда та вистрелив собі у ногу: "Ось, буду кульгати, як той лікар!" Але ревності лісового відлюдника щодо лікаря були даремні. До родини Мака приїхав новий гість — вчений, барон. Він вивчає рослини та тварин фіордів (звивистих заток у північних морях). Пан Мак вважає, що цей підстаркуватий дивак був би непоганим чоловіком для його доньки. Едварда наче не проти. Глан дуже страждає. Втішає його молоденька Єва. Він вважав її донькою коваля, але виявилось, що вона ковалеві дружина.

Закохавшись у Глана, ця проста жінка віддає йому себе без вагань, покірно та щиро. Глан згадує легенду про Дідеріха та Ізелінду, в якій ідеться про чоловіка, що згоден був для однієї жінки стати рабом та плазувати біля її ніг, а від іншої приймав кохання без подяки у серці.

Єва багато працює. Пан Мак звелів їй полагодити човна на березі. До Глана пан Мак почав ставитися дуже суворо. Мабуть, не хотів, щоб той відволікав Едварду від майбутнього нареченого. Мак хоче, щоб Глан кудись забрався з лісу.

За його наказом хтось підпалив хатинку Глана, усе вигоріло вщент. Але Глан знайшов собі іншу.

Від такого ставлення лейтенант зовсім шаленіє. Він просвердлив у скелі глибоку діру та набив її порохом. Коли вчений барон відпливав, простившись з усіма, додому, Глан підірвав ту скелю. Скеля впала на берег та вбила бідолашну Єву, яка поралася біля човна.

Глан вирішив поїхати геть з цього проклятого місця. Він спитав Едварду, що їй подарувати.

— Езопа! — зажадала дівчина.

Езоп був вірним другом лейтенантові, найдорожчою істотою у світі. Глан покликав собаку. Той зрадив, гадаючи, що він з хазяїном зараз піде на полювання. Лейтенант застрелив собаку та відіслав його труп Едварді.

Ось так кохання-гра, кохання, що було боротьбою двох характерів, змусило чоловіка загубити дві люблячі його істоти: Єву та Езопа.

Цю історію розповідає читачеві сам Глан. Він згадує ці трагічні події в час, коли одержав у конверті два зелених пір'ячка, які якимось подарував Едварді, коли ще думав, що вона кохає його.

Російський письменник Олександр Купрін написав, що у повісті окрім Глана та Едварди є ще один головний герой. Це велика природа, це незримий бог Пан.